

MUHASEBE VE FİNANSMAN ÖĞRETMENLERİNİN FİNANSAL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN TESPİT EDİLMESİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA *

A Research on the Determination of the Financial Literacy Level of Accounting and
Financing Teachers

Araştırma Makalesi

Ayça AKARÇAY ÖĞÜZ¹ Dudu TEKTAŞ²

Gönderim Tarihi: 20.05.2021

Kabul Tarihi: 28.06.2021

ÖZ Günümüzde kişiler hem gündelik hayatta hem de geleceğe yönelik kararlar alırken bilinçli bir şekilde hareket etmek zorundadır. Değişen ve gelişen dünyamızda özellikle finansal ürün ve hizmetlerdeki çeşitliliğin artması nedeniyle kişilerin olası risklere karşı kendilerini koruyabilmeleri ve bu çeşitliliği fırsata dönüştürebilmeleri gerekmektedir. Yapılan araştırmalar neticesinde kişilerin finansal konularda bilinçsiz hareket ettikleri ve bunun sonucunda büyük kayıplar yaşadıkları görülmüştür. Bu yüzden kişilerin sağlıklı kararlar verebilmesi için finansal eğitim olarak finansal okuryazar olabilmeleri gerekmektedir.

Araştırma kısmında İstanbul Anadolu yakasında Mesleki ve Teknik Liselerde görev yapan muhasebe ve finansman öğretmenlerinden oluşan 148 öğretmenin finansal okuryazarlık düzeyleri ve finansal okuryazarlık düzeylerini artırma yolları incelenmiştir. Çalışmada, öğretmenlerin finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenirken frekans analizleri, T Testi ve Anova testi uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Finansal Yeterlilik, Finansal Eğitim, Para

JEL Sınıflandırması: M40, M41

ABSTRACT Nowadays, human beings have to act very carefully in both in their daily and future decisions. In our changing and developing world, especially due to the increase in the diversity of financial products and services, people need to be able to protect themselves against possible risks and then turn this diversity into an opportunity. As a result of the researches, it is seen that people act unconsciously in financial matters therefore they suffer big financial losses. Due to this reason people ought to take financial education in order to be financial literate to make healthy decisions.

In the research part, the financial literacy levels of 148 teachers who are accounting and finance teachers working in Vocational and Technical High Schools on the Anatolian side of Istanbul were examined and ways of increasing the financial literacy levels were examined. In the study, frequency analysis, T test and Anova test are applied to determine financial literacy levels of teachers.

Keywords: Financial Literacy, Financial Competence, Financial Education, Money

JEL Classification: M40, M41

*Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı'nda hazırlanan "Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Mesleki Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

¹**Sorumlu Yazar:** Yüksek Lisans Öğrencisi, Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, dudu28@hotmail.com

²Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı, aakarcay@marmara.edu.tr

1. GİRİŞ

Günümüzde teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi finansal piyasalarda da etkisini göstererek, kişilerin sorumluluklarının artmasına ve alacakları kararların etkilerinin hayati değer taşımasına neden olmuştur. Özellikle ekonomik hayatta alınan kararlar geleceği önemli ölçüde etkilediği için kişilerin finansal konularda eğitilip bilinçlendirilmesi ön plana çıkmıştır. Ekonomik yaşama dair verilen eğitimlerin başında ise finansal eğitim ve finansal okuryazarlık gelmektedir.

Serbest piyasa ekonomisine geçilmesiyle birlikte finansal okuryazarlığa duyulan ihtiyaç artmaktadır. Son dönemlerde meydana gelen küresel krizler finansal okuryazarlığın ne kadar önemli olduğunu ortaya koymuştur. Finansal ürün ve hizmetlerde meydana gelen çeşitlilik kişilerin finansal kararları doğru şekilde almalarını zorlaştırmış ve risklere karşı zor duruma düşmelerine neden olmuştur. Finansal eğitim alan kişilerin dahi bu çeşitlilik ve gelişmeler karşısında finansal kararlarını sağlıklı veremedikleri yapılan araştırmalarda ortaya çıkmıştır.

Finansal okuryazarlık sadece kişileri değil ülkelerin ekonomik kalkınmalarını da etkilemektedir. Özellikle ülkelerin vizyonlarını hayata geçirmeleri ve sağlıklı bir ekonomik büyümeyi sağlayabilmeleri toplumun finansal okuryazarlık düzeyine bağlıdır. Yani eğer ülkeler ekonomik olarak güçlü olmak istiyorlar ise bilgi açısından çok güçlü olmaları gerekmektedir. Çünkü bilgi, toplumların hem güç hem de özgüven olarak gelişmelerine katkı sağlamıştır.

Ekonomik sistemin geliştirilmesinin bir diğer yolu da finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilerek kişilerin bilgi sahibi olmalarından geçmektedir. Bilgi sahibi olan kişilerin birikimlerini uzun vadeli yatırımlara yönlendirmeleri sağlanabilmektedir. Yapılan bu yatırımlar sayesinde işletmeler ve devlet fon ihtiyaçlarının bir kısmını karşılayabilmektedir. Son zamanlarda gelişmiş ülkeler dâhil olmak üzere diğer gelişmekte olan ülkelerde insanların bir bölümü tasarruf yapmayarak hayatlarını devam ettirmektedirler. Nüfusun sürekli artış göstermesi ve doğal kaynakların gittikçe azalması sebebiyle ülkeler, finansal okuryazarlığın yükseltilmesi ve kişilerin birikimlerini yatırımlara dönüştürmelerine yönelik bir takım politika ve stratejiler geliştirmelidir. Ülkeler buna yönelik çalışmalar yaparak sosyal ve ekonomik hayatın iyileştirilmesini sağlamalıdır.

OECD finansal okuryazarlığı, finansal ürün ve kavramlar hakkında kişilerin bilgilendirilmesi veya alternatif seçenekler ile finansal risk arasında en iyi tercihi yapabilecek farkındalığa sahip olmak olarak tanımlamıştır (Temizel ve Bayram, 2011: 73-85). Yani finansal okuryazarlık kişilerin finansal ürün ve hizmetler hakkında bilgili olmasına ve alacakları finansal kararda riski göz önüne alarak bilinçli hareket etmelerine yardımcı olur. Bu sayede kişiler bütçe planlamasını yaparken gelir ve gider dengesini gözetir ve geleceğe yönelik sağlıklı kararlar alabilirler. Aileler ve kişilerin para yönetimi konusunda bilinçlenmesi, birikim, yatırım ve harcamalarında kısa, orta ve uzun vadeli hedefler belirleyebilmeleri ve bu finansal kararlar alırken geleceğe yönelik risk getiri dengesini sağlayabilmeleri finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması ile mümkün olabilmektedir. Öncelikle kişilerin finansal ürün ve hizmetlere güvenebilmeleri gerekmektedir. Bu güven ise finansal eğitim sayesinde edinilen bilgi ile oluşmaktadır. Herkes mevcut varlıklarından maksimum verim elde etmek ister ama hedeflerin gerçekleşmesi kişilerin alacakları finansal eğitim ve finansal okuryazarlık düzeylerine bağlıdır. Bundan dolayı, kişilerin finansal ürün ve hizmetler konusunda eğitilmesi, para yönetimi konusunda bilgilendirilmesi ve finansal piyasalarda yer alan ürün ile hizmetler arasında doğru seçimler yapıp geleceğe yönelik yatırım ve tasarruf yapabilmeleri için finansal okuryazarlık oldukça büyük öneme sahiptir. Kısaca finansal okuryazarlık hem kişileri hem ait oldukları toplumu yakından ilgilendiren ve her geçen gün daha önemli hale gelen bir alan olmaktadır.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Finansal Okuryazarlık Tanımı ve Önemi

Finansal okuryazarlık, 2000’li yıllardan sonra yaygınlaşmaya ve önem verilmeye başlayan bir kavramdır. Finansal okuryazarlığın finans literatüründe herkesin görüş birliği ile ifade ettiği genel bir tanımı yoktur. Finansal okuryazarlık kavramı her ülkede farklı tanımlandığı gibi araştırmacılar arasında da farklı tanımlanmaktadır. Kanada ve İngiltere “finansal yeterlilik” olarak adlandırırken, ABD, Avustralya ve diğer ülkeler “finansal okuryazarlık” terimi kullanmaktadır. Bunun yanı sıra, “ekonomi okuryazarlığı, finansal farkındalık” terimleri de bazı ülkelerde finansal okuryazarlık kavramı yerine finans literatüründe yer almaktadır (Kaderli, [2016](#): 92).

Finansal okuryazarlık, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü’nün (OECD) yaptığı tanımda ise; bireyler ve toplumun finansal refahı ve iktisadi hayata katılımını sağlamak amacı ile çeşitli finansal durumlara karşı kararları etkili şekilde alabilmek, finansal kavramlarla ilgili bilgi ve bu bilgiyi uygulayabilmek becerisi, güveni ve motivasyonu şeklinde açıklanmıştır (OECD, [2005](#): 4-47).

Finansal okuryazarlık terimi için farklı tanımlamalar yapılmakla birlikte iki temel faktör ön plana çıkmaktadır. Birinci tanımda; tüketicilerin finansal açıdan refahlarını sağlamak ve devam ettirmek maksadıyla sahip oldukları mali kaynakları başarılı bir şekilde yönetecek kabiliyet ve kapasiteye sahip olmalarını sağlamaktır. Diğer tanımda ise tüketicilerin sahip olduğu motivasyon, kabiliyet ve özgüven ile bilgi ve becerileri sağlıklı değerlendirebilmesidir. Finansal hizmet ve ürünlerin çeşitlerinin artmasıyla birlikte finansal piyasalarda meydana gelen fırsat ve risklerinde çeşit ve etki alanı da günümüzde artış göstermektedir. Bundan dolayı finansal okuryazarlık sayesinde, tüketicilerin finansal piyasalarda ki fırsatlardan en etkin şekilde yararlanması ve risklere karşı korunabilme yetenekleri geliştirilmektedir (TCMB, [2011](#): 2-6).

Finansal ürünlerin çeşitlerinin artış göstermesi finansal sistemin daha karmaşık bir hal almasına sebep olmaktadır. Bireylerin yapacakları borçlanma, yatırım, tasarruf ve harcama için çok fazla seçenek olması karmaşıklığı arttırmaktadır. Tüketiciler; internet üzerinden, kamu kurumu ve aracı kuruluşları sayesinde çeşitli tasarruf ve kredi enstrümanlarına çok kolay erişebilmektedirler. Bu gelişmeler neticesinde OECD ülkelerinde bulunan finansal tüketiciler, finansal piyasalarda daha aktif olarak rol oynayabileceklerdir. Tüketicilerin bazıları finansal piyasalarda, yatırım araçları değiştiği için ilk defa işlem yaparken bazıları da finansal kurumlarla kredi kartı anlaşması yapmakta ve kredi kullanmaya başlamaktadırlar. Bazıları ise ilk defa bankada hesap açtırmaktadırlar. Yani finansal piyasalardaki finansal araçların çok olması ve karmaşık olması sebebiyle finansal bilgisi olanlar için dahi anlaşılabilir hal alabilmektedir. Tüketicilerin çoğu karşılaşılan bu sorunlara karşı hazırlıklı olmamakla birlikte yeteri kadar finansal bilgiye de sahip değillerdir (Temizel, [2010](#): 16-17).

Finansal okuryazarlık, toplumun sadece belli bir bölümüne değil, ekonomik sistem içerisinde yer alan herkesi etkisi altına alan bir faktördür. Bu faktör; çalışanların emeklilik planlaması yapmasına, öğrencilerin eğitim masraflarını fonlandırılabilesine, aile fertlerinin ise geleceğe yönelik yatırımlarının planlanmasına ve yatırımcıların farklı finansal araçlar arasında tercih yapabilmesine katkıda bulunacak finansal kararlardan oluşmaktadır. Finansal okuryazar bilgisine sahip olan tüketici, üretici, yatırımcı ve bireyler ekonomi ve finans konusunda sağlıklı kararlar alabileceklerdir (Borodich vd., [2010](#): 71-86).

Finansal okuryazarlık kavramının tam olarak anlaşılabilmesi için finansal okuryazarlığa etki eden unsurlarında bilinmesi gerekmektedir. Bunlar (Öztürk, [2014](#): 19):

- Zenginlik-servet,
- Aile geçmişi,
- Sosyal-demografik özellikler,
- Zaman tercihleri,
- Umutsuzluk gibi unsurlardır.

2.1.1. Finansal okuryazar bireyin özellikleri

Kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin artmasında finansal eğitimin önemli bir rolü bulunmaktadır. Finansal eğitim başta liseler ve üniversiteler olmak üzere bütün eğitim kurumlarında ders olarak verilmeli ve özel sektör de bu konuda teşvik edilmelidir. Özellikle bütçe, finans, sermaye, birikim, yatırım, tasarruf ve harcama gibi konularda kişilerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Birçok kurum ve devlet aracılığıyla kişilere verilen eğitimler sayesinde kişiler temel finans bilgi ve yeteneğine sahip olmaktadır. Kişiler bu bilgi ve beceri sayesinde finansal kararlarını sağlıklı bir şekilde vererek iş ve aile hayatlarında daha başarılı olurlar. Çünkü finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan ülkelerin gelişmişlik düzeyleri de yüksek olur.

Finansal eğitimin amacı kişinin finansal okuryazar olmasını sağlamaktır. Kişi finansal okuryazar olabilir ama bu onun finans alanında profesyonel veya uzman olacağını göstermez. Kişi finansal okuryazarlığı sayesinde hem kendisi hem de ailesinin geçimini karşılayacak şekilde finansal eğitim ve bilgiye sahip olmaktadır. Kişilerin finansal okuryazar olabilmesi için taşıması gereken özellikler şu şekildedir (Gökmen, [2012](#): 21):

- Parayı kontrol edebilmelidir.
- Finansal sistemin işleyiş kurallarını bilip başkalarına aktarabilmelidir.
- Finansal planlar oluşturabilmelidir.
- Bütçe oluşturabilmelidir.
- Etkili iletişim sağlayabilmelidir.

Kişiler finansal okuryazarlık sayesinde finansal açıdan kendilerini daha güçlü ve hazır görürler. Yapılan araştırmalarda, kişiler finansal okuryazarlık bilgisine sahip olduklarında, diğer kişilere göre aşağıdaki davranış şekillerini sergileme durumları daha çoktur (Capuano & Ramsay, [2011](#): 35-36):

- Daha çok gelir elde etmek,
- Daha çok tasarruf yapmak,
- Emeklilik için daha çok birikim yapmak,
- Borçları daha iyi kontrol edebilmek,
- Borç politikasını sağlıklı yürütmek,
- Gerçekçi bir şekilde finansal hedefler koyabilmek,
- Yeteneklerinin farkında olmak ve onları abartmamak,
- Finansal piyasalarda daha aktif olarak hareket etmek,
- İhtiyacını karşılayacak doğru ürünleri seçmek,
- Tüketicilerin haklarının farkında olmak,
- Bütçeleme ve finansal planlamayı daha etkili yapmak.

Yapılan araştırmalarda, finansal okuryazarlık seviyesinin kişilerin finans alanındaki bilgileri haricinde yaş, cinsiyet, eğitim gibi demografik özelliklerinden de etkilendiği ortaya konmaya çalışılmıştır. Orta yaş sınıfında bulunan kişilerin yaşlı ve gençlere, erkeklerin kadınlara ve eğitim seviyesi yüksek olanların düşük olanlara göre daha iyi finansal okuryazar olduklarını belirtmiştir (Kılıç vd., [2015](#): 129-150).

Finansal okuryazar olan kişilerin sahip olması gereken özellikler şunlardır (Hogart & Hilgert, [2002](#): 1-7):

- Para yönetimi, varlıkların kullanımı, bankacılık, kredi, sigorta, vergi ve yatırım konusunda bilgili ve eğitilidir.
- Varlık ve para yönetiminde temel kavramları bilir.
- Finansal bilgi ve eğitimi sayesinde planlarını etkili yaparak finansal kararlarını uygulama potansiyeline sahiptir.

2.1.2. Finansal okuryazarlığın makroekonomik etkileri

Piyasanın verimli bir şekilde çalışmasının koşullarından birini de finansal okuryazarlık oluşturmaktadır. Kişilerde finansal konulara yönelik farkındalık oluşması ve beceriler kazanması ile OECD'nin ailelerin finansal hizmetlere uzun vadeli olarak erişebilmesini kolaylaştırması, ekonomik ve sosyal olarak da refah düzeylerine katkısı olacaktır. Kişilerin finansal yönetimi sağlam temellere dayandırması piyasaların daha rekabetçi bir konuma gelmesine etki yaparak ekonomik olarak büyümeye de destek sağlayacaktır. Finansal uzmanlar, krizlere yol açabilecek faktör ve senaryoları analiz ettiklerinde insanların finansal istikrarın yapı taşı olduklarını ve finansal okuryazarlığı temel yaşam becerisine dönüştürmeleri gerektiğini belirtmişlerdir (Hayta, [2011](#): 251).

Finansal okuryazarlık, kayıt dışılığı engellemesinden dolayı ekonomik açıdan önemlidir. Kişiler finansal okuryazarlık sayesinde kayıt dışı yapılan işlemlerin ekonomiye olan zararının farkında ve bilincinde olarak, kayıt dışı işlemlerden uzak durma yolunu tercih ederler. Hem devlet hem de piyasa kayıt dışılıktan olumsuz etkilenecek ve piyasaların işleyişinin verimli ve etkin çalışmasını engelleyecektir. Bu durum toplumun istikrar ve birliğine olumsuz yansıyacaktır (Satoğlu, [2014](#): 33).

Kontrol mekanizması ve finansal sistemin istikrarı bakımından da finansal okuryazarlık etkili olabilir. Son dönemlerde yaşanan küresel krizler incelendiğinde banka ve diğer finansal kuruluşların yüksek riski aldıkları gözlemlenmektedir. Eğer tüketiciler finansal konularda daha fazla bilgiye sahip olsalar idi, risk alırken seçenekleri değerlendirir ve riskli durumlara karşı tedbir alabilirlerdi. Bunun neticesinde bankalar yüksek riske girmekten kaçınabilecekti. Kısaca finansal okuryazarlık finansal kuruluş ve devletin işleyişini etkileyerek piyasaların daha düzgün çalışmasını kolaylaştırabilecektir (Gökmen, [2012](#): 49).

Özellikle son otuz yılda finansal krizlerin etkisi ülkemizde çok görülmüştür. Çok sayıda aile finansal krizlere maruz kalmış ve finansal açıdan yaşamlarını “bıçak sırtında” devam ettirmek durumunda kalmışlardır. Gelir dağılımında orta ve alt tabakada yer alan aileler finansal krizlerden fazla etkilenen taraf olmuş ve çare bulmakta güçlük çekmişlerdir. Aileler yeni varlık edinemeyip ve mevcut varlıkları koruyamadıklarından ve çocuklara miras olarak varlık bırakamadıklarından dolayı bu krizler toplumun genelinde görülmeye ve yaygınlaşmaya başlanmıştır. Her ne kadar toplumun refah seviyesinin düşmesine makroekonomik verilerdeki dalgalanmalar yol açsa da, kişilerin vermiş oldukları finansal kararların hatalı olması buna sebebiyet vermektedir. Bu nedenle toplumun refah düzeyinin artması sağlanmak isteniyor ise kişilere finansal eğitim verilmeli ve finansal okuryazarlık düzeylerinin artması sağlanmalıdır (Altıntaş, [2008](#): 36).

2.1.3. Finansal okuryazarlığın geliştirilmesi

Finansal okuryazarlığın okullarda öğrencilere verilen ekonomi dersiyle başarıya ulaşması zordur. Kişiler iyi bir finansal eğitim alarak ve almış oldukları eğitimi yeterlilik durumuna getirerek finansal okuryazarlığın gelişmesine katkı yapabileceklerdir (Williams ve Kehiaian, [2012](#): 142-155).

Finansal okuryazarlık, finansal eğitim ile geliştirilerek kişilerde finansal farkındalık seviyesinin yükseltilmesini sağlayabilir. Türkiye'nin şartları göz önüne alındığında, finansal okuryazarlık eğitimi verilmesiyle kişilerin yastık altındaki birikimlerinin bankacılık sistemine dâhil olmasını sağlamak en büyük faydalardan birisini oluşturmaktadır. Bankalarda mevduat hesabı açıp birikimlerini bankalara yönlendiren kişiler bankaların sağlamış olduğu ihtiyaç kredisi ve kredi kartı gibi finansal ürünlere kolayca ulaşabileceklerdir. Bu sayede finansal sistemin geliştirilmesine faydalı olurken aynı zamanda birikimlerin kayıt altına alınması mümkün olacak ve kişilerin refah düzeylerinin artmasına da katkı sunacaktır (Hayta, [2011](#): 54).

OECD'nin “Finansal Eğitim ve Farkındalık İlkeleri ve İyi Uygulamalara İlişkin Tavsiye” raporu ile hükümetlere aşağıdaki önerileri sunmaktadır (OECD, [2005](#): 3):

- Finansal eğitim, hükümetler ve diğer paydaşlar tarafından objektif ve adil bir şekilde teşvik edilmelidir.
- Finansal eğitim, okullarda başlayarak kişilerin erken yaşta eğitim almaları sağlanmalıdır.

- Finansal eğitim, finansal kuruluşların bir parçası olmalıdır.
- Finansal kuruluşlarda görev yapan personel için davranış kurallarını geliştirmeli ve ticari tavsiyeden finansal eğitim ayırt edilmelidir.
- Finansal kuruluşlar, anlaşılması zor belgelerin ve yapılan baskıların önüne geçerek; finansal sonuçları önemli olan uzun vadeli sözleşmelerin veya finansal hizmetlerin tüketicilerinin anlayıp kavrayabileceği şekilde kontrolünü sağlayarak teşvik etmelidirler.
- Birikim, borç, emeklilik ve sigorta gibi yaşamımızı etkilen unsurlar üzerine finansal eğitim programları düzenlenmelidir.
- Finansal programlar, olabildiğince birey veya belli grupları hedefleyip, onların finansal kapasitelerini geliştirmeye çalışmalıdır.
- Finansal müşteriler, dolandırıcılık gibi riski yüksek konularda, ücretsiz bilgi edinecekleri web siteleri ve çeşitli kampanyalar düzenleyerek önceden uyarı sistemi geliştirmelidirler.
- Kişilerin emeklilik planları ve geleceklerinin iyi yönetimi için, finansal eğitim vererek, bilgili olmaları sağlanmalı ve birikimleri ile gelirleri arttırılmalıdır.

2.2. Finansal Eğitim

Rekabetin şiddetli olduğu çağımızda kişilerin daha kaliteli bir hayat sürmeleri için mesleki olarak tam donanımlı olmaları gereklidir ama bu yeterli değildir. Kişiler yapmış oldukları birikimleri verecekleri hatalı kararlar ile yok edebilir veya performansı düşük olan yatırımlara yatırarak değerinin azalmasına yol açabilir. Bir başka husus ise, kişiler emeklilikten önce yaşadıkları hayat standardının emeklilik sonrasında da devam etmesini istediklerinden dolayı tasarrufa yönelirler. Ama kişilerde tasarruf bilinci yeteri kadar gelişmezse orta ve uzun dönemlerde hayat standartlarında düşüklük meydana gelerek refah düzeylerinin azalmasına yol açabilecektir. Geleceğe yönelik yapılan yatırımlarda ise kamu veya işveren yerine kişiler kendi kararlarını almak durumundadır. Bu sebepten dolayı, kişilerin alacakları yatırım kararları stratejik olarak daha önemli hale gelmiştir (Altıntaş, 2008: 21).

Finansal eğitim, kişi ve hane halkının yatırım ve tasarruf kararlarını vermelerinde daha bilgili olmalarını ve olumsuz durumlara karşı daha az maruz kalmalarını sağlaması açısından önemlidir. Finansal eğitim ile kişilerdeki finansal farkındalık da artarak, verecekleri kararlarda sorumluluk taşımalarını ve daha az riske girmelerini de sağlar (Hayta, 2011: 261).

Finansal eğitim kavramı OECD'ye göre; kişilerin finansal kavram ve ürünleri tanımlayarak, finansal riskleri analiz ederek fırsatları değerlendirme becerisini geliştirme sürecidir. Küreselleşme finansal piyasaları bütünleştirirken aynı zamanda karmaşıklıkların da meydana gelmesine sebep olmuştur. Finansal ürün ve hizmetlerin çeşidinin artması, kişilerin finansal karar almalarında finansal bilgiye daha fazla ihtiyaç duymalarını gerektirmektedir. Bu nedenlerden dolayı finansal okuryazarlık hayatın her aşamasında yer almalıdır. Sadece üniversiteye veya eğitim kurumlarına bırakılmamalıdır. Sivil toplum kuruluşları ve medya finansal okuryazarlık konusunda üzerine düşen görevleri yerine getirmelidir. Bankalarda mevduat hesabı açmanın yaygınlaşması, kredi kartı kullanımının artması toplumsal sorunlara sebep olurken, finansal ürün çeşitlerinin artması, finansal krizlerin ortaya çıkması ve finans kuruluşlarına olan güvenin azalması finansal okuryazarlığa duyulan ihtiyacı göstermektedir (Bayram, 2010: 15).

Başarı ile finansal eğitim arasında doğru orantı vardır. Yani finansal eğitim yaygınlaşırsa başarı da gelecektir. Kişilerde başarının artmasıyla bazı değişiklikler oluşabilmektedir. Bu değişiklikler (Gökmen, 2012: 21):

- Kişiler kısa vade yerine uzun vadeli planlar yaparak finansal kararları almayı tercih etmeli ve uygulamaya koymalıdır.
- Kişiler, finansal ürünleri öğrenme çabasını göstererek, her ihtiyacı için kredi kullanmamalıdır.
- Kişiler, tasarruf yaparak bütün kazançlarını harcama davranışı göstermemelidir.
- Kişiler, yapmış oldukları borcu ödeme noktasında, borcu borçla ödemek değil mantıklı çözümler geliştirme yoluna gitmelidirler.

- Kişiler, kredinin geri ödeme şartlarını iyi analiz etmeden kredi kullanma alışkanlığını değiştirmelidir.

Finansal eğitimin kişilerin finansal kararlarında ne ölçüde etki yapıp yapmadığını Hathaway ve Khatiwada araştırarak finansal eğitimin başarı seviyesini yükseltmeyi amaçlamışlardır. Yaptıkları araştırmalarda gelecekte yapılması planlanan programlarda dikkat edilmesi gereken bazı hususlar yer almaktadır. Bu hususlardan biri, eğitimi alacak olan kitlenin küçük gruplar şeklinde oluşturulması, diğeri ise finansal karar verilmeden önce finansal eğitimin verilmesi gerekliliğidir (Bayram, 2010: 25).

Finansal eğitim programı, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine göre ait oldukları okullarda da verilebilir. Bunun yanı sıra medya kampanyaları, dergiler, kitaplar gibi araçlardan da yararlanılmalı ve eğitim panelleri, konferanslar da düzenlenebilmelidir. OECD, finansal eğitim programları için önem arz edecek olan; banka dışındaki paraları sisteme sokma, emeklilik planları oluşturmak için birikim ve yatırım yapma ve borç kullanma yöntemleri gibi konuları benimsemiştir (OECD, 2005: 10).

Günümüzde kişilerin hayatını finansal riskler farklı yönlerden etkilemekte ve bu sebeple finansal eğitim önemli hale gelmektedir. Finansal eğitimi önemli hale getiren unsurlar şunlardır (Işık, 2011: 82):

- Kişilerin almış oldukları finansal kararlardaki sorumlulukları fazlalaşmakta ve finansal piyasalarda oluşan riskler kişilere ve tüketicilere geçmektedir. Bu sebeple finansal piyasalarda işlem yapan kişilerin belli bir seviyede bilgi haznesi olmalı, riskleri analiz yapabilme durumu ve farkındalığı olmalıdır.
- Günümüzde finansal piyasalar daha karmaşık hale gelmektedir. Finansal ürünlerin karmaşık hale gelmesi ve sayılarının ve çeşitlerinin artmasından dolayı ürünlerde yeteri kadar şeffaflık olmaması sebebiyle kişilerin ürünler üzerinde doğru karar verebilmesi zorlaşmaktadır.
- Tüketicilerin borçluluk oranları dünya genelinde yükseliş göstermektedir. Piyasa yapılarının geçmişe göre daha serbest olması ve tüketimin özendirilmesi, rekabetin artmasına fayda sağlarken, genç girişimcilerin daha fazla borçlanmasına yol açmaktadır.
- Demografik yapıda meydana gelen kalıcı değişimler kişilerin finansal eğitim almasını gerekli kılmıştır. Hayat sürelerinin artması ve emeklilik sistemlerindeki gelişmeler kişilerin daha fazla bilgiye ihtiyaç duymalarına neden olmuş ve finansal eğitim almalarını gerekli kılmıştır. Özellikle devletin teşvik ettiği emeklilik sistemlerinin özel sektöre doğru kayması, kişileri kendi tasarruf ve yatırım planlarını yapmaya itmiştir. Bu da finansal eğitime duyulan ihtiyacı artırmıştır.
- Yapılan araştırmalar ve anketler sonucunda finansal okuryazarlık düzeyinin düşük seviyelerde olduğu tespit edilmiştir. Özellikle gelir dağılımında alt tabakada olan kişiler, kadınlar vb. finansal okuryazarlık seviyeleri ortalamanın çok altında kaldığı belirlenmiştir.
- Finansal erişimin artırılmasında finansal eğitim önemli bir unsur olmakta ve çözüm ortaya koymaktadır. Bu yüzden finansal erişim ile finansal eğitim birbirinin tamamlayıcısı olmaktadır.

Finansal eğitim, kişilerin finansal araç ve hizmetleri tanıyabilmesi, finansal konularda plan ve program yapabilmesi ve kararlarını sağlıklı şekilde alabilmesini sağlamak için verilen eğitim olarak tanımlanmaktadır. Finansal eğitim, kişileri belki finans alanında uzman yapmaz ama kendi hayatlarını devam ettirebilme ve aile bütçesini oluşturabilmelerinde yardımcı olur. Harcama, birikim veya yatırım yaparken almış oldukları eğitim sayesinde finansal verilere ve bilgiye kolayca ulaşılabilir. Böylece finansal araç ve hizmetlerde seçim yaparken kişilere yol gösterir.

Kişiler için finansal eğitime ihtiyaç duyulmasının sebepleri (OECD, 2005: 10):

- Tahvil ve bono gibi finansal araçlar konusunda tüketicilerin finansal piyasalardaki karmaşık yapıdan dolayı karar verememesi.
- Finansal ürünlere teknolojinin gelişmesi sayesinde ulaşımın kolay olması ve finansal araçların sayısının artmasının kişilerin yatırım kararlarında kararsız olmalarına sebep olması.
- Kişilerin hayatın her anında parayla iç içe olması ve bunun ömür boyu devam etmesi,
- Finansal piyasalarda, eğitim ve gelir düzeyi iyi olmayan kişilerin olumsuz etki yapması,

- Kişilerin iyi bir emeklilik hayatı sürdürmek istemelerinden dolayı emeklilik sistemleri içerisinde primlerini değerlendirme çabalarının olması.

2.2.1. Türkiye’de ve dünyada finansal eğitim faaliyetleri

Finansal eğitim, yatırımcı ve tüketicilerin bilgilendirilmesi sayesinde kişilerin finansal ürünlere, risklere ve kavramlara yönelik performans ve farkındalıkların artmasını sağlamaktadır (SPK, [2014](#): 53).

Ülkemizde finansal eğitim üzerine yapılan araştırmalar neticesinde, kurumların sorumluluk ve görevleri birbirinden farklı olduğundan dolayı, farklı alanlarda birçok çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar kurumlara göre farklılık sergilemektedir. Bu farklılıklar sonucunda ülkemizde finansal eğitim üzerine ulusal bir strateji oluşturulamamış ve buna ihtiyaç duyulmuştur (Işık, [2011](#): 77).

Dünyada ve Türkiye’de son yıllarda finansal okuryazarlık düzeyinin artırılmasına yönelik kurum ve kuruluşlar tarafından birçok çalışmalar yapılmaktadır. Türkiye’de finansal okuryazarlık çalışmalarında yer alan ve destek veren bazı özel ve kamu kuruluşları şunlardır:

- Milli Eğitim Bakanlığı,
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı,
- Sermaye Piyasası Kurulu,
- Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği (FODER),
- HABİTAT Derneği,
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB),
- Borsa İstanbul (BİST),
- Türkiye Sermaye Piyasaları Birliği,
- Özel Bankalar

Dünyada birçok kurum ve kuruluş tarafından finansal eğitim desteklenerek kişilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin yükseltilmesi amaçlanmıştır. Dünyada finansal okuryazarlığa yönelik çalışma yapan kurum ve kuruluşlar ise:

- Dünya Bankası (WB)
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)
- Uluslararası Çocuk ve Gençlik Finans Kuruluşu (CYFI)
- Uluslararası Menkul Kıymet Komisyonları Örgütü (IOSCO)
- Uluslararası Yatırımcı Eğitim Forumu (IFIE)
- Avrupa Komisyonu
- Başkan’ın Finansal Yeterlilik Danışma Konseyi
- Finansal Okuryazarlık ve Eğitim Komisyonu (FLEC)
- Amerika Tasarruf Eğitimi Konseyi (ASEC)
- Amerikan Merkez Bankası (Federal Reserve Bank - FED)
- Amerika Sermaye Piyasası Kurulu (Securities Exchange Commission-SEC)
- Finans Sektörü Düzenleme Kurulu (Financial Industry Regulatory Authority - FINRA)
- Jumpstart Koalisyonu
- Finansal Eğitim Ulusal Vakfı (National Endowment for Financial Education - NEFE)
- Ulusal Ekonomik Eğitim Konseyi (National Council on Economic Education - NCEE), yer almaktadır.

3. VERİ SETİ VE YÖNTEM

Araştırmanın amacı, “Mesleki, Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Tespit Edilmesine Yönelik Bir Araştırma” yaparak finansal okuryazarlık düzeylerini ölçmek ve çözüm önerileri sunmaktır. Araştırma kapsamında muhasebe ve finansman öğretmenlerinin demografik özellikleri ile finansal okuryazarlık düzeyleri incelenerek, öğretmenlerin finansal okuryazarlık seviyeleri tespit edilmeye çalışılmış ve bunun neticesinde finansal okuryazarlık seviyesinin yükseltilmesi için öneriler sunulmuştur.

Bu araştırma, muhasebe eğitiminin verildiği, birbirinden farklı, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde çalışan, muhasebe ve finansman öğretmenlerine yönelik olarak düzenlenmiş olan bir anket aracılığıyla gerçekleştirilmiştir.

İstanbul ili Anadolu yakasında Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde 170 (± 5) muhasebe ve finansman öğretmeni görev yapmaktadır. 170 muhasebe ve finansman öğretmeni hedef kitle sayısından ulaşılan ve anketi uygulayan 148 muhasebe ve finansman öğretmeni “tesadüfi örnekleme” yoluyla tayin edilmiştir. Bu sayı evrenin ortalama %87’sini temsil etmektedir. Araştırmada İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan; Ataşehir, Beykoz, Çekmeköy, Kadıköy, Kartal, Maltepe, Pendik, Sultanbeyli, Tuzla, Ümraniye ve Üsküdar ilçelerindeki 17 okulda görev yapan muhasebe ve finansman öğretmenine erişilmiş ve ortaya çıkan sonuçlar evrenin tamamına genellenmiştir. Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin ankete doğru cevaplar verdiği ve gönüllülük esasına göre anketi uyguladıkları varsayılmıştır.

Araştırma zaman, maliyet ve kontrol kısıtları sebebiyle 22.04.2019-03.05.2019 tarihlerinde yapılmıştır. Araştırmaya başlanmadan önce İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izinler alınmıştır.

Araştırmacı tarafından ilgili makamlardan izinlerin alınması süreci tamamlanmasından sonra araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi toplama formu ve “Finansal Okuryazarlık Formu” 148 kişiye yüz yüze ulaşılarak yapılmaya çalışılmıştır. Uygulama sürecinde başlamadan önce araştırmacı tarafından örneklem grubuna gerekli açıklamalar yapılmıştır.

Örneklem grubundan sağlanan veriler çalışmacı tarafından toplanmış ardından uygun kodlamalar yapılarak SPSS 16.00 Windows paket programına aktarılmış ve analiz süreci başlamıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilmeye çalışılan anket formunun faktör yapısını belirlemek yani alt boyutlarını tespit etmek için açıklayıcı faktör analizi çalışması yapılmış ve analiz sonunda faktör yükü .30’un altında olanlar anket formundan çıkarılmıştır. Formun güvenilirlik çalışmaları kapsamında eş değer yarılar (paralel) yöntemi ve iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Muhasebe ve Finansman öğretmenlerinden alınan bilgiler doğrultusunda parametrik ölçümlerde “t” testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) testi kullanılmıştır.

3.1. Araştırma Hipotezleri

Çalışmada “Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi ve Mesleki Ve Teknik Anadolu Liselerinde Görev Yapan Muhasebe ve Finansman Öğretmenleri Üzerine Bir Araştırma”ya yönelik hipotezler şunlardır:

Hipotez 1

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bakımından cinsiyet durumuna göre anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bakımından cinsiyet durumuna göre anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 2

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık düzeylerinin en az biri farklıdır.

Hipotez 3

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin eğitim düzeylerine göre finansal okuryazarlık düzeylerinin en az biri farklıdır.

Hipotez 4

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bakımından medeni durumuna göre anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bakımından medeni durumuna göre anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 5

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin ailedeki kişi sayısına göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin ailedeki kişi sayısına göre finansal okuryazarlık düzeylerinin en az biri farklıdır.

Hipotez 6

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin hane halkı gelirine göre finansal okuryazarlık düzeyleri göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin hane halkı gelirine göre finansal okuryazarlık düzeylerinin en az biri farklıdır.

Hipotez 7

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bakımından mesleki kıdemine göre anlamlı bir ilişki yoktur.
- H_1 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri bakımından mesleki kıdemine göre anlamlı bir ilişki vardır.

Hipotez 8

- H_0 : Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin okuldaki görevine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

- H₁: Finansal okuryazarlık anketine katılan İstanbul ili Anadolu yakasındaki Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin okuldaki görevine göre finansal okuryazarlık düzeylerinin en az biri farklıdır.

3.2. Araştırmanın Yöntemi ve Veri Toplama Araçları

Araştırma sürecinde araştırmacı tarafından örneklem grubuna yönelik olarak önce kişisel bilgilerle ilgili bilgi toplanmıştır. Daha sonra ise araştırmacı tarafından geliştirilen ve finansal okuryazarlık bilgisinin tespitine yönelik olarak hazırlanan “Finansal Okuryazarlık Formu” uygulanmıştır. Kişisel bilgilerde; cinsiyet, yaş, medeni durum, evinizde kaç kişinin yaşadığı, gelir durumu, eğitim düzeyi, mesleki kıdem ve okuldaki göreve yönelik bilgi alınması hedeflenmiştir.

Araştırmacı tarafından geliştirilen “Finansal Okuryazarlık Formu” hazırlanma sürecinde detaylı bir alan yazın taraması ve pratikte olan alan araştırması çalışması yapılmıştır. Yerli ve yabancı alan yazından elde edilen bilgiler bir araya getirilerek anket formu için gerekli olan madde havuzu hazırlanmıştır. Alan yazın ve saha araştırmaları ile beraber konu alanı ile ilgili yapılmış diğer çalışmalardan da yararlanılarak oluşan havuza farklı maddeler eklenmiştir. Bunun sonucunda 38 soruluk bir anket formu halinde son biçimi verilmiştir.

Araştırmacı tarafından hazırlanan anket formu Beşli Likert Tipi olup örneklem grubundan; anket formundaki maddelerden kendilerine uygun olan; 1 (Kesinlikle Katılıyorum), 2 (Katılıyorum), 3 (Kararsızım), 4 (Katılmıyorum) ve 5 (Kesinlikle Katılmıyorum) seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. Beşli Likert Tipi sorulara, ayrıca 5 tane çoktan seçmeli soru eklenmiş ve doğru olan şıkkın işaretlenmesi istenmiştir.

4. ARAŞTIRMAYA AİT BULGULAR VE YORUMLAR

Çalışmanın bu kısmında anket verilerinin analizi sonucu elde edilen bulgular paylaşılmıştır. Bulgular bölümünün ilk kısmında demografik ve tanımlayıcı sorulara ait betimsel istatistikler, ikinci kısmında ise anket formu betimsel istatistikleri ve normal dağılım istatistikleri sunulmuştur. Anket formu ve alt boyutların normal dağılıma yakın oldukları saptandığından sonraki kısımda belirlenmiş hipotezlerin sınanmasında parametrik test tekniklerinden faydalanılmasına karar verilmiştir. Hipotez testlerinin sınanması esnasında normallik varsayımı ile birlikte aşırı uç değerlerin olmaması ve grup üye sayısının 30’un altında olmaması durumları da göz önünde bulundurulmuştur. İki grup arasındaki düzey farklarının tespiti bağımsız örneklem T-testi ile ikiden fazla grup arasındaki karşılaştırmalar ise Anova Testi ile yapılmıştır. Düzeyler arasındaki ilişkiler anket formunun normal dağılıma uyduğu fakat düzey değeri olarak kullanılan değişkenlerin ordinal türde oldukları göz önünde bulundurularak, Spearman Korelasyon Analizi ile incelenmiştir.

4.1. Bağımsız Değişkenlere Ait Bulgular

Araştırmada yer alan öğretmenlerin demografik özelliklerine göre 8 veri (cinsiyet, yaş, medeni durum, evinizde kaç kişinin yaşadığı, gelir durumu, eğitim düzeyi, mesleki kıdem ve okuldaki görevi) incelenmiştir. Demografik özelliklerin analizi kişisel bilgi toplama formu değerlendirilerek betimleyici frekans ve yüzde dağılımları yapılmıştır.

Tablo 1*Araştırmaya Katılan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Kişisel Özellikleri*

Kişisel Özellikler		Frekans (F)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	79	53,4
	Erkek	69	46,6
Yaş	26-30 Yaş	11	7,4
	31-35 Yaş	58	39,2
	36-40 Yaş	24	16,2
	41 ve Üzeri Yaş	55	37,2
	Bekâr	32	21,6
Medeni Durum	Evli	108	73,0
	Dul/Boşanmış	8	5,4
	1	12	8,1
Evde Yaşayan Kişi Sayısı	2	29	19,6
	3	51	34,5
	4	45	30,4
	5 ve Üzeri	11	7,4
	4000 ₺'den az	1	0,7
Gelir Ortalaması	4001 ₺ - 6000 ₺ arası	46	31,1
	6001 ₺ - 8000 ₺ arası	42	28,4
	8001 ₺ ve üzeri	59	39,9
	Lisans	115	77,7
Eğitim Düzeyi	Yüksek Lisans	31	20,9
	Doktora	2	1,4
	1-5 Yıl	7	4,7
Meslek Kıdem	6-10 Yıl	48	32,4
	11-15 Yıl	29	19,6
	16 Yıl ve Üzeri	64	43,2
	Öğretmen	137	92,5
Okuldaki Görev	Müdür Yardımcısı	9	6,1
	Müdür	2	1,4

Tablo 1’de örneklem grubunun, 79’u (%53,6) kadın; 69’u (%46,6) erkek muhasebe ve finansman öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerin 11’i (%7,4) 26-30 yaş grubunda; 58’i (%39,2) 31-35 yaş grubunda; 24’ü (%16,2) 36-40 yaş grubunda; 55’i (%37,2) ise 41 ve üzeri yaş grubunda yer

almaktadır. Cinsiyet durumu incelendiğinde öğretmenlerin 108'i (%73,0) evli; 32'si (%21,6) bekâr; 8'i (%5,4) ise dul/boşanmıştır. Evde yaşayan kişi sayısında ise öğretmenlerin, 12'si (%8,1) 1; 29'u (%19,6) 2; 51'i (%34,5) 3; 45'i (%30,4) 4; 11'i (%7,4) 5 ve üzeri kişi sayısından oluşmaktadır. Öğretmenlerin, 1'i (%0,7) ₺ 4000'den az; 46'sı (%31,1) ₺ 4001 - ₺ 6000 arası; 42'si (%28,4) ₺ 6001 - ₺ 8000 arası; 59'u (%39,9) ₺ 8001 ve üzeri geliri olan kişi sayısından oluşmaktadır. Eğitim düzeyleri değişkenlerine bakıldığında, 115'i (%77,7) lisans mezunu; 31'i (%20,9) yüksek lisans; 2'si (%1,4) ise doktora mezunudur. Tablodaki duruma bakıldığı zaman öğretmenlerin büyük kısmı lisans mezunu olmakla beraber yüksek lisans bitiren öğretmen sayısının da az olmadığı görülmektedir. Mesleki kıdem değişkenlerine bakıldığında, 7'si (%4,7) 1-5 yıl; 48'i (%32,4) 6-10 yıl; 29'u (%19,6) 11-15 yıl; 64'ü (%43,2) 16 yıl ve üzeri olarak görev yapmaktadırlar. Okuldaki görevleri değişkenlerine bakıldığında, 137'si (%92,5) öğretmen; 9'u (%6,1) müdür yardımcısı; 2'si (%1,4) ise müdür olarak görev yapmaktadır.

4.2. Finansal Okuryazarlığa Yönelik Bulgular

Araştırmanın bu kısmında araştırmacının yaptığı uygulamalar sonrası örneklem grubundan toplanan verilerin analiz sürecinden geçirilerek oluşturulan hipotezlerin sağlanıp sağlanmadığına yönelik ulaşılan sonuçlara yer verilmiştir. Yapılan veri analizinde demografik bilgiler yani bilgi formundan elde edilen verilerle anket formundan alınan değerler karşılaştırılmış, istatistiksel analiz sonuçları uygun teknikler kullanılarak yansıtılmıştır.

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Muhasebe ve Finansman Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan Aldıkları Puanların Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

	Cinsiyet	N	X	S	Sd	t	p
Toplam Form Puanı	Erkek	69	131,49	13,39			
	Kadın	79	132,96	14,40	146	-,640	,523

Tablo 2’de görüldüğü gibi araştırmanın örneklem grubunu oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak N sayıları, ortalamaları, standart sapmaları verilmiş ve “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farklılık cinsiyet değişkenine bağlı olarak “t testi” ile incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre erkek Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanların ortalaması 131,49; kadın Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanların ortalaması 132,96’dır. Bu iki grubun puanları arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t(146)=-,640$; $p>0,05$).

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Yaş, Medeni Durum, Evde Yaşayan Kişi Sayısı, Hane Halkı Gelir Ortalaması, Eğitim Düzeyi, Mesleki Kıdem ve Okuldaki Görevi Değişkenine Göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan Aldıkları Puanların Ortalamaları, N Sayıları ve Standart Sapmaları

		<i>N</i>	<i>Ortalama</i>	<i>Standart Sapma</i>
Yaş Değişkeni	26 - 30 Yaş	11	129,73	15,05
	31 - 35 Yaş	58	131,69	14,74
	36 - 40 Yaş	24	129,54	12,10
	41 ve Üzeri Yaş	55	134,60	13,51
Medeni Durum	Bekâr	32	134,13	14,8
	Evli	108	131,56	13,71
	Dul/Boşanmış	8	134,50	13,35
Evde Yaşayan Kişi Sayısı	1	12	138,41	15,97
	2	29	132,06	14,44
	3	51	131,17	12,80
	4	45	131,20	14,09
	5 ve Üzeri	11	135,63	14,70
	4.000 ₺’den az	1	136,00	.
Hane Halkı Gelir Ortalaması	4.001 ₺ - 6.000 ₺ Arası	46	132,15	13,87
	6.001 ₺ - 8.000 ₺ Arası	42	131,05	13,49
	8.001 ₺ ve Üzeri	59	133,19	14,50
Eğitim Düzeyi	Lisans	115	133,28	14,45
	Yüksek Lisans	31	128,68	11,66
	Doktora	2	130,50	4,95
Mesleki Kıdem	1-5 Yıl	7	137,00	12,87
	6-10 Yıl	48	130,67	15,48
	11-15 Yıl	29	130,55	12,13
	15 Yıl ve Üzeri	64	133,75	13,54
	Öğretmen	137	132,33	14,01
Okuldaki Görevi	Müdür Yardımcısı	9	131,22	13,55
	Müdür	2	133,50	16,26
Toplam		148	132,28	13,91

Tablo 4

Araştırmaya Katılan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin Yaş, Medeni Durum, Evde Yaşayan Kişi Sayısı, Hane Halkı Gelir Ortalaması, Eğitim Düzeyi, Mesleki Kıdem ve Okuldaki Görevi Değişkenine Göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan Aldıkları Puanların Değerlendirilmesine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Karelerin Toplamı	df	Karelerin Ortalaması	F	p
Yaş	Gruplar Arası	567,888	3	189,296	,978	,405
	Grup İçi	27.867,754	144	193,526		
Medeni Durum	Gruplar Arası	203,596	2	101,798	,523	,594
	Grup İçi	28.232,046	145	194,704		
Evde Yaşayan Kişi Sayısı	Gruplar Arası	691,706	4	172,926	,891	,471
	Grup İçi	27.743,936	143	194,014		
Hane Halkı Gelir Ortalaması	Gruplar Arası	126,853	3	42,284	,215	,886
	Grup İçi	28.308,789	144	196,589		
Eğitim Düzeyi	Gruplar Arası	523,272	2	261,636	1,359	,260
	Grup İçi	27.912,370	145	192,499		
Mesleki Kıdem	Gruplar Arası	505,803	3	168,601	,869	,459
	Grup İçi	27.929,839	144	193,957		
Okuldaki Görevi	Gruplar Arası	13,367	2	6,684	,34	,966
	Grup İçi	28.422,275	145	196,016		

Tablo 3 ve Tablo 4’te örnekleme oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin; yaş, medeni durum, evde yaşayan kişi sayısı, hane halkı gelir ortalaması, eğitim düzeyi, mesleki kıdem ve okuldaki görevi değişkenine göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanların ortalamaları, standart sapmaları ile bu değerlere uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçları gösterilmiştir. Buna göre:

- Örnekleme oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin yaş değişkenine göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:3-144}; 978; p>0,05$).
- Örnekleme oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin medeni durumuna göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla

yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:2-145:523}$; $p>0,05$).

- Örneklemi oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin evde yaşayan kişi sayısına göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:4-143:891}$; $p>0,05$).
- Örneklemi oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin hane halkı gelir ortalamasına göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:3-144:215}$; $p>0,05$).
- Örneklemi oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin eğitim düzeyine göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:2-145:1,359}$; $p>0,05$).
- Örneklemi oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin mesleki kıdemine göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:3-144:869}$; $p>0,05$).
- Örneklemi oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin okuldaki görevine göre “Finansal Okuryazarlık Formu”ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($f_{0,05:2-145:034}$; $p>0,05$).

Tablo 5

Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin “finansal okuryazarlık formu”nda yer alan “50.000 ₺ paranız var. Yıllık faiz oranı %10’dur. 5 yıl sonra ne kadar paranız birikir?” Sorusuna verdikleri yanıtların incelenmesi

	Cevaplar	N	%	Toplam
39. Soru	75.000 ₺’den fazla	62	41,9	148
	75.000 ₺	54	36,5	
	75.000 ₺’den az	21	14,2	
	Bilmiyorum	11	7,4	

Tablo 5’te Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”nda yer alan “50.000 ₺ paranız var. Yıllık faiz oranı %10’dur. 5 yıl sonra ne kadar paranız birikir?” sorusuna verdikleri yanıtlar gösterilmiştir. Buna göre 75.000 ₺’den fazla cevabı veren 62 öğretmen varken, 75.000 ₺ cevabı veren 54 öğretmen, 75.000 ₺’den az cevabı veren 21 öğretmen, bilmiyorum cevabı veren 11 öğretmen bulunmaktadır.

Basit Faiz Tutarı = Anapara x Faiz Oranı x Birim Süre şeklinde hesaplanır. Bu hesaplama göre toplam biriken para tutarı 75.000 ₺ olmaktadır ve muhasebe ve finansman öğretmenlerinin 54’ü (%36,5) doğru yanıt vermiştir.

Tablo 6

Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin “finansal okuryazarlık formu”nda yer alan “bugün tasarruflarınıza uygulanan yıllık faiz oranının %20 ve enflasyonun %28 olduğunu farz edin. 1 yıl sonra aynı parayla ne kadarlık alım yapabilirsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtların incelenmesi

	Cevaplar	N	%	Toplam
40. Soru	Bugünden fazla	1	,7	148
	Bugünle aynı	3	2,0	
	Bugünden az	136	91,9	
	Bilmiyorum	8	5,4	

Tablo 6’da Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”nda yer alan “Bugün tasarruflarınıza uygulanan yıllık faiz oranının %20 ve enflasyonun %28 olduğunu farz edin. 1 yıl sonra aynı parayla ne kadarlık alım yapabilirsiniz?” sorusuna verdikleri yanıtlar gösterilmiştir. Buna göre bugünden fazla cevabı veren 1 öğretmen varken, bugünle aynı cevabı veren 3 öğretmen, bugünden az cevabı veren 136 öğretmen, bilmiyorum cevabı veren 8 öğretmen bulunmaktadır. 40. sorunun doğru cevabı bugünden az olacaktır. Ankete katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin 136’sı (%91,9) doğru cevabı vermiştir.

Tablo 7

Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin “finansal okuryazarlık formu”nda yer alan “elif’e bugün ₺ 5.000, serra’ya da 4 yıl sonra ₺ 5.000 miras kalacağını farz edin. bu miraslara göre hangisi daha varlıklıdır?” sorusuna verdikleri yanıtların incelenmesi

	Cevaplar	N	%	Toplam
41. Soru	Elif	127	85,8	148
	Serra	8	5,4	
	İkisi de aynı	2	1,4	
	Bilmiyorum	11	7,4	

Tablo 7’de Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”nda yer alan “Elif’e bugün ₺ 5.000, Serra’ya da 4 yıl sonra ₺ 5.000 miras kalacağını farz edin. Bu miraslara göre hangisi daha varlıklıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar gösterilmiştir. Buna göre Elif cevabı veren 127 öğretmen varken, Serra cevabı veren 8 öğretmen, ikisi de aynı cevabı veren 2 öğretmen, bilmiyorum cevabı veren 11 öğretmen bulunmaktadır. Sorunun doğru cevabı “Elif” olacaktır. Ankete katılan öğretmenlerin 127’si (%85,8) doğru cevabı vermiştir.

Tablo 8

Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin “finansal okuryazarlık formu”nda yer alan “uzun bir zaman periyodunu göz önünde bulundurursak örneğin 10 yıl; aşağıdakilerden hangisinin getirisi en yüksek oranlıdır?” sorusuna verdikleri yanıtların incelenmesi

	Cevaplar	N	%	Toplam
42. Soru	Mevduat	26	17,6	148
	Tahvil	48	32,4	
	Hisse Senedi	48	32,4	
	Bilmiyorum	26	17,6	

Tablo 8’de Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”nda yer alan “Uzun bir zaman periyodunu göz önünde bulundurursak örneğin 10 yıl; aşağıdakilerden hangisinin getirisi en yüksek oranlıdır?” sorusuna verdikleri yanıtlar gösterilmiştir. Buna göre mevduat cevabı veren 26 öğretmen varken, tahvil cevabı veren 48 öğretmen, hisse senedi cevabı veren 48 öğretmen, bilmiyorum cevabı veren 26 öğretmen bulunmaktadır. Sorunun doğru cevabı uzun vadeli yatırım aracı olan tahvildir. Öğretmenlerden 48’i (%32,4) doğru cevabı vermiştir. Soruyu doğru yanıtlayan öğretmen sayısının az olması muhasebe ve finansman öğretmenlerinin yatırım araçları hakkında fazla bilgili olmadıklarını ortaya koymuştur.

Tablo 9

Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin “finansal okuryazarlık formu”nda yer alan “aşağıdakilerden hangi seçenek hisse senedi piyasasının fonksiyonunu en iyi şekilde açıklar?” sorusuna verdikleri yanıtların incelenmesi

	Cevaplar	N	%	Toplam
43. Soru	Alıcı ve satıcının karşılaşmasını sağlar	108	73	148
	Hisse senedi getirilerini önceden bilmek	11	7,4	
	Hisse senedinin fiyatlarını yükseltmek	11	7,4	
	Bilmiyorum	18	12,2	

Tablo 9’da Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin “Finansal Okuryazarlık Formu”nda yer alan “Aşağıdakilerden hangi seçenek hisse senedi piyasasının fonksiyonunu en iyi şekilde açıklar?” sorusuna verdikleri yanıtlar gösterilmiştir. Buna göre alıcı ve satıcının karşılaşmasına imkân sağlar cevabı veren 108 öğretmen varken, hisse senedi getirilerini önceden bilmek cevabı veren 11 öğretmen, hisse senedinin fiyatlarını yükseltmek cevabı veren 11 öğretmen, bilmiyorum cevabı veren 18 öğretmen bulunmaktadır. Sorunun doğru cevabı “alıcı ve satıcının karşılaşmasına imkân sağlar” a doğru yanıt veren öğretmen sayısı 108 ve %73,0 oranındadır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde teknolojinin hızlı ilerlemesi, finansal piyasalarda rekabet ve serbestliğin artması, ülkeler arasında yakınlaşma ve bilgiye erişimin hızlı olmasından dolayı kişiler finansal sistemin içerisine girmek zorunda kalmıştır. Finansal sistemin gelişmesiyle finansal ürün ve hizmetlerde çeşitlilik artmış ve bunların sonucunda çeşitli riskler de ortaya çıkmıştır.

Meydana gelen gelişmelere kişiler hazırlıksız yakalanmış ve kişilerin büyük çoğunluğu finansal ürün ve hizmetler hakkında yeteri seviyede bilgi edinememişlerdir. Finansal bilgi eksikliğinden dolayı kişilerin almış oldukları finansal kararlarda başarılı olmaları zorlaşmakta ve büyük risklerle karşı karşıya gelmeleri kaçınılmaz olmaktadır. Bilgi eksikliği kişilerin geleceğe yönelik finansal plan yapmalarını olumsuz olarak etkilemekte ve finansal kararlarını sağlıklı bir şekilde alamamalarına sebep olmaktadır. Bu durum kişilerin refah seviyelerinin düşmesine neden olmaktadır. Finansal ürün ve hizmetlerde doğru tercihte bulunabilme ve kişilerin refah seviyesinin yükseltilmesini sağlamada finansal okuryazarlığın büyük rolü bulunmaktadır.

Finansal okuryazarlık, ülkelerin strateji ve politikalarını etkileyen ve onlara şekil veren bir unsur haline gelmektedir. Dünya Bankası ve OECD gibi uluslararası faaliyet gösteren kuruluşlar, yapmış oldukları araştırmalara göre finansal okuryazarlığın devlet politikası haline gelmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Türkiye, bu alanda yapılan araştırmaları dikkate alarak finansal okuryazarlığı eğitim sisteminin içerisinde değerlendirmelidir. Eğitim sistemimizde sadece üniversite veya ortaöğretim düzeyinde değil ilkökul döneminden itibaren kişilerin finansal eğitim almaları sağlanmalıdır. OECD'nin de sık sık dile getirdiği ve vurguladığı küçük yaşta finansal eğitim devletin politikası haline gelerek örgün eğitimin ilk basamağından başlamak üzere diğer kademelerde finansal okuryazarlık zorunlu ders olarak okutulmalıdır.

Son zamanlarda finansal sistem ve ürün çeşitliliğinin artması ve buna paralel olarak risklerin de ortaya çıkmasından dolayı kişilerin sağlıklı karar vermelerini sağlamak amacıyla finansal eğitimler yaygınlaştırılmalıdır. Sadece örgün eğitim gören öğrencilere yönelik değil halkın tamamına finansal eğitimler verilerek kişiler bilinçlendirilmelidir. Finansal okuryazarlık düzeyinin artmasını sağlamak amacıyla kurulan FODER, TEB, HABİTAT vb. kuruluşlar devlet tarafından desteklenmeli ve herkesin finansal eğitim alması sağlanmalıdır. Bu kuruluşlar ile MEB arasında koordinasyon sağlanarak öğretmenlerin de finansal okuryazarlık düzeylerinin artırılması için finansal eğitim almaları sağlanmalıdır. Finansal eğitim ilk önce öğretmenlere daha sonra öğrenci ve ailelere verilmelidir. Öğretmenlere verilen finansal okuryazarlık eğitimi, öğrencilerin ve ailelerin finansal okuryazarlık düzeyini olumlu yönde etkileyecektir. Özellikle MEB'e bağlı okullarda "Finansal okuryazarlık kulüpleri" açılarak öğrencilerin bilinçlenmesi ve finansal okuryazarlığa olan ilgileri artırılmalıdır.

Finansal okuryazarlığın geliştirilmesinde her türlü fırsat değerlendirilmelidir. Sadece eğitim kurumlarında değil, internet ve medya gibi kitle iletişim araçlarından da yararlanarak finansal eğitimler verilmelidir. Finansal okuryazarlık hakkında farkındalık oluşturup kişiler bilinçlendirilmelidir. Kişilerin de borç edinme, birikim yapma, emeklilik planı yapma ve piyasa dolandırıcılarına karşı kendilerini koruyabilmeleri için finansal eğitimlere katılmaları gerekmektedir.

Ekonomik sisteme katkı sağlamak amacıyla halkın tasarrufa yönelmesine yönelik teşvikler artırılmalıdır. Devlet ve finans kuruluşları tasarrufların finansal sisteme kazandırılması için gerekli tedbirleri alarak finansal piyasalara güven duygusunu kazandırmalı ve yastık altı birikimi ekonomiye kazandırmalıdır. Bu sayede kişilerin ve işletmelerin fon ihtiyaçlarının bir kısmı karşılanırken diğer taraftan da tasarruf sahipleri yastık altı birikimlerini kârlı bir şekilde değerlendirme imkânına kavuşabileceklerdir.

Araştırmaya İstanbul ili Anadolu yakasında görev yapan 148 muhasebe ve finansman öğretmeni katılmıştır. Ankete katılanlar demografik özelliklerine göre; cinsiyet, yaş, medeni durum, hane halkı sayısı, hane halkı geliri, eğitim düzeyi, mesleki kıdemi ve okuldaki görevine göre 8 unsura göre değerlendirilmiş ve demografik özellikler ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında farklılık olup olmadığı araştırılmış olup, şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Anketi doldurarak araştırmaya destek olan 148 öğretmenin 69'u erkek, 79'u ise kadındır. Kadın sayısının fazla olmasının sebebi, öğretmenlik mesleğinde kadınların oranının yüksek olmasıdır. Ankete katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermemektedir.
- Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin yaş ortalaması 31-35 yaş aralığında yoğunlaşmıştır (58 kişi %39). Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin yaş gruplarına göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık bulunmamıştır.
- Medeni duruma göre değerlendirme yapıldığında, anketi uygulayan öğretmenlerin 108'i (%73,0) evlidir. Medeni duruma göre muhasebe ve finansman öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık ortaya çıkmamıştır.
- Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin evde yaşayan kişi sayısına göre yoğunluk 3 kişide (51 %34,5) toplanmıştır. Örneklemi oluşturan Muhasebe ve Finansman Öğretmenlerinin evde yaşayan kişi sayısına göre "Finansal Okuryazarlık Formu"ndan aldıkları puanlar arasındaki farkı belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.
- Hane halkı gelir durumuna göre öğretmenlerin 59'u (%39,9) 8.001 ₺ üzeri gelire sahiptir ve yoğunluk burada toplanmıştır. Hane halkı gelir düzeyine göre finansal okuryazarlık düzeyi arasında anlamlı ilişki ortaya çıkmamıştır.
- Ankete katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin eğitim düzeyi incelendiğinde yoğunluk 115'i (%77,7) lisans mezununda toplanmıştır. Eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında ilişki bulunamamıştır.
- Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenleri mesleki kıdem olarak incelendiğinde yoğunluk 16 yıl ve üzerinde (64 kişi %43,2) görülmektedir. Sebebi ise son dönemlerde Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde farklı bölümlerin açılması (pazarlama, büro yönetimi, lojistik gibi) ile muhasebe ve finansman öğretmenine duyulan ihtiyacın azalmasıyla öğretmen atama sayısının düşmesinden kaynaklanmaktadır. Yapılan araştırmada mesleki kıdeme göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında farklılık tespit edilmemiştir.
- Araştırmaya katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin 137'si (%92,5) okulda öğretmen olarak görev yaparken çok azı müdür yardımcısı ve müdürlük görevini yerine getirmektedir. Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin okuldaki görevine göre finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır.
- Ankette "50.000 ₺ paranız var. Yıllık faiz oranı %10'dur. 5 yıl sonra ne kadar paranız birikir?" sorusuna muhasebe ve finansman öğretmenlerinin 54'ü (%36,5) doğru yanıtı verirken 94'ü (%63,5) yanlış cevap vermiştir. Bu sonuca göre ankete katılan öğretmenlerin büyük bölümünün basit faiz hesaplamada güçlük çektiklerini ortaya koymuştur.
- Ankette "Bugün tasarruflarınıza uygulanan yıllık faiz oranının %20 ve enflasyonun %28 olduğunu farz edin. 1 yıl sonra aynı parayla ne kadarlık alım yapabilirsiniz?" sorusuna muhasebe ve finansman öğretmenlerinin 136'sı (%91,9) doğru cevabı verirken 12'si (%8,1) yanlış cevap vermiştir.
- Ankette "Elife bugün 5.000 ₺, Serra'ya da 4 yıl sonra 5.000 ₺ miras kalacağını farz edin. Bu miraslara göre hangisi daha varlıklıdır?" sorusunun doğru cevabı "Elif'i, öğretmenlerin 127'si (%85,8) doğru cevaplamıştır.
- Ankette "Uzun bir zaman periyodunu göz önünde bulundurursak örneğin 10 yıl; aşağıdakilerden hangisinin getirisi en yüksek oranlıdır?" sorusuna "tahvil" doğru cevabını veren öğretmen sayısı 48'dir (%32,4). Soruyu doğru yanıtlayan öğretmen sayısının az olması muhasebe ve finansman öğretmenlerinin yatırım araçları hakkında fazla bilgili olmadıklarını ortaya koymuştur.
- Ankette "Aşağıdakilerden hangi seçenek hisse senedi piyasasının fonksiyonunu en iyi şekilde açıklar?" sorunun doğru cevabı "alıcı ve satıcının karşılaşmasına imkân sağlar" a doğru yanıt veren öğretmen sayısı 108 ve %73,0 oranındadır. Ankete katılan muhasebe ve finansman öğretmenlerinin çoğunluğu doğru cevabı vermiştir.

Araştırma sonucuna göre; Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, medeni durumu, evde yaşayan kişi sayısı, hane halkı geliri, eğitim düzeyi, mesleki kıdem ve okuldaki görevine göre

inceleme yapıldığında finansal okuryazarlık seviyeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırmanın genel sonucuna göre Muhasebe ve Finansman öğretmenlerinin yeteri düzeyde finansal okuryazar olmadıkları ve finansal eğitim almak istedikleri tespit edilmiştir.

Beyan ve Açıklama / Disclosure Statement

Yazar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

The author has no conflict of interest to declare.

Finansal Destek / Funding

Bu çalışmada herhangi bir finansal destek alınmamıştır.

No funding to declare for this study.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı / Author Contribution Statement

Bütün yazarlar eşit düzeyde katkı vermiştir.

All authors have contributed equally.

Etik Kurul İzni / Ethics Board Approval

Bu çalışma etik kurul izni gerektirmemektedir.

This study does not require ethics board approval.

Bu Makaleye Atıf Vermek İçin / To Cite This Article: Akarçay Öğüz, A. ve Tektaş, D. (2021). Muhasebe ve finansman öğretmenlerinin finansal okuryazarlık düzeyinin tespit edilmesine yönelik bir araştırma. *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 4(2), 49-70, <https://doi.org/10.52059/idaacmmd.939852>

KAYNAKÇA

- Altıntaş, K. M. (2008). *Bireysel yatırımcılar açısından finansal eğitimin önemi*. Sigorta Araştırma ve İnceme Yayınları.
- Bayram, S. S. (2010). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu Üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Capuano, A. & Ramsay I. (2011). *What causes suboptimal financial behaviour? An exploration of financial literacy, social influences and behavioural economics, financial literacy project*. Research Report, The University of Melbourne.
- Gökmen, H. (2012). *Finansal okuryazarlık* (1. Baskı). Hiperlink Yayınevi.
- Hayta, A. B. (2011). *Aile finans sistemi ilişkileri*. Gazi Kitabevi.
- Hogart, J. M. & Hilgert, M. A. (2002). Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy. *Consumer Interest Annual*. 48, 1-7.
- Işık, İ. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de finansal hizmetlere erişim ve finansal eğitim*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları.

- Kaderli, Y. (2016). Seçilmiş ülke örnekleriyle finansal okuryazarlığın önemi ve tasarruflar üzerindeki etkileri. *Leges Hukuk Dergisi*, 7, 92-125.
- Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.
- OECD. (2005). *Improving financial literacy analysis of issues and policies*. OECD Publishing.
- Öztürk, E. (2014). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi: süleyman demirel üniversitesi akademik personel üzerine bir uygulama*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Satoğlu, S. (2014). *Bireysel yatırımcıları koruma aracı olarak finansal okuryazarlık ve türkiye uygulaması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi.
- SPK. (2014). *Finansal erişim, finansal eğitim, finansal tüketicinin korunması stratejisi ve eylem planları*. 28.04.2019 tarihinde <http://www.spk.gov.tr/Sayfa/Dosya/1076> adresinden erişilmiştir.
- Borodich, S., Deplazes, S., Kardash, N., & Novzik, A. (2010). Comparative analysis of the levels of financial literacy among students in the US, Belarus, and Japan. *Journal of Economics and Economic Education Research*, 11(3), 71-86.
- TCMB. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de finansal hizmetlere erişim ve finansal eğitim*. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Yayınları.
- Temizel, F. (2010). *Mavi yakalılarda finansal okuryazarlık* (1. Baskı). Beta Yayınevi.
- Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). Finansal okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-85.
- Williams, A. A. & Kehiaian, S. E. (2012). Financial literacy characteristics of chapter 13 debtors. *International Journal Of Business, Accounting and Finance*, 6(1), 142-155.